

Initiatiefadvies vanuit BANSPA bij

'Drempels voor duaal leren in het Brussels hoofdstedelijk gewest'

Situering

Op de BANSPA-vergadering van 29 september 2020 presenteerde de voorzitter van het **Regionaal Overlegforum (ROF)** duaal leren van het Brussels hoofdstedelijk gewest (BHG) de nota 'Drempels voor duaal leren in het BHG', opgemaakt door het secretariaat van het ROF, waargenomen door Tracé Brussel vzw. De nota werd opgesteld naar aanleiding van de vaststelling dat de opleidingsvorm duaal leren¹ in het voltijds secundair onderwijs, die in werking is getreden sinds het schooljaar 2019-2020, zijn start lijkt te missen in het Brussels hoofdstedelijk gewest. De nota vertrekt vanuit de vastgestelde drempels voor de onderwijsvorm duaal leren in het Brussels hoofdstedelijk gewest, om daarna enkele concrete aanbevelingen te formuleren die duaal leren in het Brussel aantrekkelijker willen maken voor leerlingen, werkgevers en onderwijsverstrekkers.

BANSPA formuleert op basis van deze nota een aantal **aanbevelingen** en vraagt hiervoor de nodige aandacht van de Vlaamse en Brusselse beleidsmakers, bevoegd voor de domeinen werk, onderwijs en beroepsopleiding. In de bijlage vindt u de nota terug van het ROF met een uitgebreide situering, begrippenkader, cijfermateriaal, de conclusies van gesprekken met onderwijsactoren, alsook een aantal aanbevelingen en pistes ter bevordering van duaal leren in het BHG. In hoofdstuk 1 van deze BANSPA-nota worden een aantal uitdagingen uit de ROF-nota belicht om de adviesverlening van BANSPA in hoofdstuk 2 te kaderen.

BRUSSELSE ADVIESRAAD
VAN NEDERLANDSTALIGE
SOCIALE PARTNERS

¹ Duaal leren is een geïntegreerde onderwijsvorm waarin jongeren zowel op de werkvloer als op school de vaardigheden verwerven die ze nodig hebben om een kwalificatie te behalen. Deze nieuwe vorm van leren op de werkvloer is door de Vlaamse Regering decretaal vastgelegd als gemeenschapsbevoegdheid.

Bron: [Decreet van de Vlaamse Regering betreffende duaal leren en de aanloopfase](#). (2018, 30 maart).

Inhoudsopgave

Situering.....	1
Hoofdstuk 1: Uitdagingen.....	3
1.1 Op het niveau van de leerwerkplek.....	3
1.2 Op het niveau van de leerling.....	4
1.3 Op het niveau van de onderwijsinstelling.....	6
Hoofdstuk 2: Voorstel tot advisering BANSPA.....	7
2.1 Aanmoediging duale leerweg.....	7
2.2 Afstemming met de arbeidsmarkt	9
2.3 Afstemming tussen Franstalige en Nederlandstalige stelsels van alternerend leren.....	10
2.4 Afstemming met het profiel van de leerling	11
2.5 Afstemming met grootstedelijke context.....	13

Hoofdstuk 1: Uitdagingen

De adviesverlening van BANSPA in hoofdstuk 2 vertrekt vanuit een aantal uitdagingen opgesomd in de ROF-nota, die in dit hoofdstuk worden toegelicht.

1.1 Op het niveau van de leerwerkplek

Onderwijsverstrekkers in het Brussels hoofdstedelijk gewest stellen vast dat er **een tekort is aan duale leerwerkplekken**. Het tekort doet zich voor door een mismatch tussen de onderwijsverstrekkers en de werkgevers. Enerzijds zijn scholen niet altijd gemotiveerd om in te zetten op duaal leren omdat er niet voldoende interessante en uitdagende leerwerkplekken zijn. Anderzijds stellen werkgevers zich terughoudend op om te investeren in duaal leren omdat er geen garantie is op een instroom van leerlingen.

Onderwijsverstrekkers geven ook aan dat werkgevers **hoge verwachtingen** koesteren ten aanzien van de leerlingen. Met de komst van duaal leren in het **hogere en volwassenonderwijs** zouden werkgevers dan ook de voorkeur kunnen geven aan leerlingen die qua maturiteit en arbeidsrijpheid dichterbij de arbeidsmarkt staan. Uit de nota komt duidelijk naar voren dat vooral KMO's en eenmanszaken verwachten dat leerlingen al snel even productief zijn als gewone werknemers.

Bedrijven in het Brussels hoofdstedelijk gewest hebben de keuze tussen de **Franstalige onderwijsvorm 'Formation en Alternance'** en het Nederlandstalige stelsel van alternerend leren (o.a. duaal leren). Ze kunnen ook instappen in beide systemen van alternerend leren. De voorwaarden om als werkgever erkend te worden als leerwerkplek zijn verschillend in de Franstalige en Nederlandstalige regelgeving. Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren² legt de leerwerkplek een aantal voorwaarden op waaronder de verplichte mentoropleiding (begeleiding). Daarnaast moet de werkgever bij het Nederlandstalig stelsel de aanvraagprocedure zelfstandig online doorlopen. Bij het Franstalig stelsel zijn het in het Brussels

² Het Vlaams Partnerschap Duaal Leren is bevoegd voor de erkenning van een onderneming als kwaliteitsvolle werkplek in het kader van duale en andere alternerende opleidingen. Daarnaast is het partnerschap ook bevoegd voor de controle op de uitvoering van de overeenkomsten op de werkplek, het informeren van ondernemingen over duaal leren, het ondersteunen en mobiliseren van ondernemingen in functie van het aanbod van werkplekken. Het partnerschap geeft ook advies over duaal leren en stelt jaarlijks een monitoringsrapport op. Het Vlaams Partnerschap kan deze bevoegdheden delegeren aan sectorale partnerschappen of aan de VDAB via samenwerkingsakkoorden.

hoofdstedelijk gewest de CEFA's³ zelf die bedrijven erkennen met de hulp van trajectbegeleiders. Een trajectbegeleider gaat langs op de werkplek en vult samen met de bedrijfsverantwoordelijke het aanvraagformulier in.

Bedrijven in het tweetalige Brussels gewest kunnen ook niet altijd voldoen aan de taalvereisten die sommige sectorale partnerschappen opleggen om erkend te worden als Nederlandstalige leerwerkplek. In de praktijk is meermaals vastgesteld dat een erkenningsaanvraag van een bedrijf wordt afgekeurd omdat het bedrijf geen Nederlandstalige mentor kon aanstellen. Onderwijsverstrekkers ervaren dan ook moeilijkheden om in het Brussels gewest een leerwerkplek met een **Nederlandstalige mentor** te vinden.

1.2 Op het niveau van de leerling

Het ROF BHG stelt vast dat onderwijsverstrekkers in het Brussels gewest vooral duaal leren uitbouwen in het BSO (beroepssecundair onderwijs). Dit heeft als gevolg dat het opleidingsaanbod niet aansluit op het **TSO- en ASO-aanbod**, terwijl de Vlaamse beleidsvisie op duaal leren ook deze leerlingen beoogt te bereiken.

Daarnaast wijzen onderwijsverstrekkers ook op het **belang van het stelsel leren en werken**⁴ omdat jongeren vaak enkel via deze flexibele en maatwerkgerichte aanpak een kwalificatie kunnen behalen. Ouders, leerlingen, maar ook onderwijsverstrekkers zijn dus nog niet helemaal overtuigd van de onderwijsvorm duaal leren en zijn dus bezorgd over de transitie van leren en werken naar duaal leren. In het Brussels hoofdstedelijk gewest biedt het voltijds secundair onderwijs,

³ Centre d'Education et de Formation en Alternance (CEFA)

⁴ Het grootste verschil tussen **duaal leren** en **leren en werken** is het gegeven dat leren en werken behoort tot het deeltijds onderwijs, terwijl duaal leren een voltijds onderwijsvorm betreft. Deze voltijdse invulling van werkpleklernen bij het systeem van duaal leren heeft belangrijke consequenties:

- Bij leren en werken gaan leerlingen ook werken, maar vinden ze geen werkplek, dan worden ze nog steeds opgeleid in het systeem van leren en werken. Binnen duaal leren heeft de leerling 20 dagen de tijd om een werkplek te vinden. Indien deze niet op tijd wordt gevonden, gaat de leerling terug naar het klassieke voltijds onderwijs.
- Bij duaal leren heeft het bedrijf de plicht om de leerling een bepaalde set competenties aan te reiken en die samen met de school te evalueren. Dat is niet het geval bij leren en werken.
- Bij leren en werken hebben de trajectbegeleiders contact met de werkplek en volgen ze het functioneren van de jongere daar op. De werkplek oordeelt niet over de onderwijsloopbaan van de leerling. Bij duaal leren evalueert de mentor op de werkplek de competenties die de leerling moet behalen en is de mentor aanwezig op de klassenraad.

waartoe ook duaal leren behoort, geen trajectbegeleiding door de school aan, terwijl dit in het deeltijds onderwijs wel het geval is.

De Centra Leren en Werken (CLW) hebben binnen de onderwijsvorm duaal leren ook de mogelijkheid om leerlingen, die niet arbeidsbereid en/of arbeidsrijp zijn, in te schrijven in de **aanloophase**⁵. In de ROF-nota wordt gewezen op verschillende uitdagingen voor de aanloophase. Zo is de vraag vanuit de CLW's naar beschikbare plaatsen in de aanloophase veel groter dan er ESF⁶-middelen beschikbaar zijn om trajecten uit te rollen, en ontstaan er ieder schooljaar lange wachtlijsten. Daarnaast worden deze wachtlijsten ook gevoed door een gebrek aan beschikbare stageplaatsen voor de leerlingen. Indien Brusselse scholen uit het voltijds secundair onderwijs in de (nabije) toekomst ook zullen instappen in de aanloophase, zal de vraag naar extra ESF-middelen alleen maar toenemen.

Naast de aanloophase (onderwijs-arbeidsmarkttrajecten) bestaan er ook onderwijs-welzijnstrajecten (de naadloos flexibele trajecten - NAFT)⁷. Door de strikte scheiding tussen de aanloophase en NAFT dreigen sommige jongeren in een traject te verzeilen dat niet is afgestemd op hun noden en daardoor vaak geen kwalificatie behalen.

Het onderzoek van het ROF BHG wijst ook op het ontbreken van voldoende passende ondersteuning voor leerlingen, vaak anderstalige nieuwkomers, waarvan het niveau **Nederlands** te hoog is voor het aanbod Taalkot⁸ of het onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen (OKAN)⁹, maar te zwak is om goed te functioneren op

⁵ De aanloophase ondersteunt leerlingen met een aantal technische, loopbaangerichte of arbeidsmarktgerichte competenties en attitudes die hen klaarstomen voor een stage.

⁶ Deze middelen/budgetten van de aanloophase worden beheerd door het Vlaams Departement Onderwijs en Vorming, maar zijn vrijgegeven uit het Europees Sociaal Fonds (ESF).

⁷“Een naadloos flexibel traject (NAFT) is er voor jongeren die wegens pedagogische, juridische, sociale of persoonlijke redenen het onderwijs dreigen te verlaten.”

Bron: Vlaams Departement Onderwijs en Vorming. (2020). [NAFT](#): naadloze flexibele trajecten.

⁸ Leerlingen met een beperkt niveau Nederlands krijgen dankzij [Taalkot](#) in groep extra taalondersteuning.

⁹ Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) wordt ingericht voor jongeren van niet-Belgische nationaliteit die nieuw zijn in België en het Nederlands onvoldoende beheersen. Via het onthaalonderwijs kunnen deze leerlingen zo snel mogelijk Nederlands leren.

een leerwerkplek via een duaal onderwijstraject.

Het ROF BHG stelt ook een hervorming voor van de subsidies¹⁰ van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de professionele inschakeling van jongeren uit de instellingen voor alternerend onderwijs bij gemeentebesturen. Dit met als doel om een uitbreiding te realiseren van de type overeenkomsten die in aanmerking komen voor deze subsidiëring. Momenteel komt uitsluitend de **startbaanovereenkomst type 2** (SBO type 2), waarbij de jongere minstens halftijds aangeworven wordt op basis van een overeenkomst van bepaalde of onbepaalde duur, in aanmerking voor deze subsidie. Andere overeenkomsten, zoals een overeenkomst alternerende opleiding¹¹ (OAO) en een stageovereenkomst alternerende opleiding (SAO) bij het Nederlandstalige systeem van duaal leren, vallen niet onder deze subsidie. Enkel jongeren die een opleiding leren en werken volgen kunnen dergelijke overeenkomst afsluiten.

Het ROF BHG beoogt met dit voorstel meer jongeren aan te trekken voor een OAO en een SAO, en bijgevolg het duaal leren. Uit het onderzoek bleek immers dat een SBO type 2 doorgaans interessanter is op het vlak van loonvoorwaarden en dat leerlingen deels vanuit financiële overwegingen kiezen voor een opleiding leren en werken en dus niet voor een duale opleiding.

1.3 Op het niveau van de onderwijsinstelling

Onderwijsverstrekkers geven aan dat de **grote organisatorische aanpassingen**, en dus bijkomende investeringen die duaal leren vergen, een grote drempel vormen

¹⁰ De Brusselse Hoofdstedelijke Regering kent financiële steun toe aan gemeenten die één of meerdere jongeren tewerkstellen in het kader van diens alternerende opleiding. De modaliteiten en voorwaarden van de subsidie worden voor elk schooljaar vastgelegd in het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van de verdeling van de betrekkingen en van de subsidies inzake professionele inschakeling van jongeren uit instellingen voor alternerend onderwijs bij de gemeentebesturen.

Per jongere die in de gemeenteadministratie wordt opgenomen, ontvangen gemeenten een subsidie van 12.000 euro. Gemeenten kunnen deze subsidie aanwenden voor de compensatie van de loonkosten die verbonden zijn aan de aanwerving van deze jongeren. Concreet gaat dit over uitgaven voor brutoloon, werkgeversbijdragen, verplaatsingskosten en eventuele maaltijdcheques.

¹¹ Het [decreet](#) tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen van 10 juni 2016, bepaalt dat de overeenkomst alternerende opleiding (OAO) de standaardovereenkomst is voor alle jongeren in alternerende opleidingen, naast de stageovereenkomst alternerende opleiding (SAO). Bij een OAO volgt de leerling gemiddeld op jaarbasis minstens 20 uur per week opleiding op de werkplek. Voor een SAO volgt de leerling gemiddeld op jaarbasis minder dan 20 uur op de werkplek les.

voor scholen om het opleidingsaanbod duaal leren uit te bouwen. Daarnaast hebben scholen het vaak moeilijk om voldoende bekwame leerkrachten te vinden.

De voornaamste zorg op het niveau van de onderwijsinstellingen schuilt in de grote **onduidelijkheid** voor onderwijsverstrekkers over de **toekomstvisie –en plannen** van de Vlaamse beleidsmakers met betrekking tot de overgang van leren en werken naar duaal leren, en de manier waarop de aanloopstructuuronderdelen zullen worden ingevuld.

Hoofdstuk 2: advisering BANSPA

BANSPA heeft kennis genomen van de verschillende aanbevelingen in de nota van het ROF BHG Duaal Leren om duaal leren in Brussel verder op de kaart te zetten. BANSPA vraagt aan de betrokken Vlaamse en Brusselse politieke instanties om met het secretariaat van het ROF, de betrokken onderwijsactoren en de aanbieders van de onderwijs-arbeidsmarkttrajecten, in dialoog te treden omtrent voornoemde aandachtspunten.

BANSPA formuleert, op basis van de voorgestelde ROF-nota, de volgende aanbevelingen en vraagt hiervoor de nodige aandacht van de Vlaamse en Brusselse beleidsmakers en politieke instanties, bevoegd voor de domeinen werk, onderwijs en beroepsopleiding:

2.1 Aanmoediging duale leerweg

BANSPA bepleit een gelijkschakeling van de leeftijdsvoorwaarden van toepassing op de gewestelijke premiestelsels van alternerend leren, namelijk de **jongeren-** (een aanmoediging voor jongeren) en **mentorpremie**¹² (een aanmoediging voor

¹² Sinds 1 juli 2018 kent Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest twee nieuwe premies toe om het systeem van alternerend leren/alternerend werken te stimuleren. Tegelijkertijd werd de regeling van de start- en stagebonus en de RSZ-vermindering voor mentors opgeheven. Gelieve hier de [link](#) naar de wetgeving te willen vinden.

Eerder werd er voor Brussel al een kaderordonnantie gesloten met daarin een geregionaliseerd doelgroepenbeleid dat zich specifiek richt op de situatie van Brusselse werknemers en ondernemingen. Een [besluit](#) van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 7 juni 2018 heeft dit beleid verder uitgewerkt met de invoering van een mentorpremie en een premie voor jongeren in een alternerende opleiding.

De **mentorpremie** is een jaarlijkse premie voor werkgevers die opleidingen op de werkvloer organiseren voor jongeren. Een werkgever met een exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die een mentor in dienst heeft voor de begeleiding van leerlingen, kan hiervoor een premie van € 1.750 genieten. Deze premie kan aangevraagd worden voor elke mentor die minstens één en maximum vier leerlingen begeleidt gedurende een

werkgevers). Terwijl Brusselse jongeren in een alternerende opleiding alleen recht hebben op de jongerenpremie indien ze tussen 15 tot 18 jaar oud zijn, ontvangen werkgevers de mentorpremie voor jongeren in opleiding tot 25 jaar oud. Dit is geen onbelangrijk gegeven aangezien een groot deel van de jongeren in een alternerende opleiding ouder is dan 18 jaar. BANSPA is dan ook verheugd te vernemen in Strategie GO4Brussels 2030 dat de Brusselse Regering deze gewestelijke premiestelsels van alternerend leren zal herwaarderen en uitbreiden¹³. Ook de algemene beleidsverklaring 2019-2024 van de Brusselse Regering onderschrijft deze ambitie¹⁴.

Om ondernemingen te stimuleren om tijdens deze moeilijke periode werkplekken ter beschikking te stellen aan jongeren verleende de Vlaamse Regering op vrijdag 23 april 2021 haar definitieve goedkeuring aan de **tijdelijke verhoging en verruiming van de stagebonus**¹⁵. Het gaat hierbij om een éénmalige uitbreiding en verhoging van de stagebonus met 1.000 euro, bovenop de bestaande stagebonus, voor het schooljaar 2020-2021¹⁶. Dit werd mogelijk gemaakt met financiële steun van de Europese Unie. Aangezien werkgevers in het Brussels gewest met dezelfde problematiek worden geconfronteerd, vraagt BANSPA de Brusselse Regering om de

periode van minstens zes maanden. De premie dient aangevraagd te worden bij Actiris.

Een **jongerenpremie** is een premie voor jongeren die een alternerende opleiding van minstens vier maanden volgen bij dezelfde werkgever in uitvoering van één of meer opleidingsovereenkomsten. Deze premie dient eveneens aangevraagd te worden bij Actiris. De leerling ontvangt € 500 bij een eerste en tweede aanvraag, en € 750 bij een derde aanvraag.

Bronvermelding: 7 JUNI 2018. - [Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de premies om de alternerende opleiding te stimuleren](#). (2018, 19 juni). belgiëlex.be - Kruispuntbank Wetgeving.

¹³ “De financiële ondersteuning van de premie bestemd voor jongeren die alternerend leren en werken en de premie die toegekend wordt aan de bedrijven (mentorpremie), uitbreiden en herwaarderen.” - Brusselse Regering. (2020, januari (update 24/02/2021)). [Strategie Go4Brussels 2030 Naar een economische, maatschappelijke en milieutransitie voor Brussel](#). p.62-63

¹⁴ “De Regering zal de premie voor jongeren die alternerend leren en werken uitbreiden tot de min-25-jarigen en deze geleidelijk opwaarderen.” - [Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie](#) - Regeerperiode 2019–2024. (z.d.). be.brussels. p.29.

¹⁵ De **stagebonus** is een premie voor elke werkgever met vestigingsplaats in het Vlaamse Gewest die een jongere opleidt of tewerkstelt in het kader van een duale of alternerende opleiding. Dit is met andere woorden de Vlaamse tegenhanger van de mentorpremie in het Brussels gewest. Het [besluit](#) de Vlaamse Regering van 1 september 2018 heeft dit beleid verder uitgewerkt met de invoering van de start- en stagebonus.

¹⁶ Deze maatregel kadert in het plan ‘[Alle Hens Aan Dek](#)’, het VESOC-akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners voor een duurzame relance van de arbeidsmarkt. Alle informatie (voorwaarden, bedrag, aanvraagprocedure) over de aanvullende stagebonus is terug te vinden op de [website](#) van de Vlaamse Overheid.

haalbaarheid van een dergelijke bijkomende maatregel voor werkgevers in Brussel te onderzoeken.

Om van duaal leren een sterk merk te maken in onze hoofdstad roept BANSPA de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) op om de opleidingsvorm duaal leren aan te moedigen bij de inrichting en uitbouw van **nieuwe scholen en schoolinfrastructuurprojecten** in het Brussels gewest. Naast het secundair onderwijs zal ook het hoger en volwassenenonderwijs in de toekomst duale leerwegen aanbieden. De implementatie van duaal leren in het volwassenenonderwijs is reeds voorzien voor 1 september 2022.¹⁷

2.2 Afstemming met de arbeidsmarkt

De Vlaamse Regering legt voor ieder schooljaar de lijst van goedgekeurde duale structuuronderdelen vast. BANSPA is voorstander van een betere afstemming van deze standaardtrajecten met **toekomstgerichte sectoren**, zoals de circulaire economie en de gamingsector. Deze nieuwe sectoren zouden meer interessante en uitdagende leerwerkplekken kunnen opleveren. Er is immers sprake van nieuwe beroepsdomeinen die niet georganiseerd zijn in sectorale partnerschappen¹⁸, maar waar veel leerlingen interesse in hebben. BANSPA stelt ook een belangrijke link vast met de jaarlijkse lijst van **knelpuntberoepen**¹⁹. Dit met als uitgangspunt om de lijst met duale structuuronderdelen steeds zo goed mogelijk af te stemmen op de huidige arbeidsmarktsituatie.

BANSPA is ook voorstander van **meer afstemming binnen het Brussels gewest** tussen de lokale sectoren en het onderwijsveld. Iedere regio heeft immers zijn eigenheid. Zo is het Brussels gewest een aparte regio en bestaat er naast het Nederlandstalige systeem van duaal leren ook het Franstalige systeem van *Formation en Alternance*. De Brusselse werkgever heeft dus de keuze tussen de twee systemen. Daarnaast zou een regionaal overleg een aantal van de

¹⁷ 12 April 2020. [Duaal leren in het volwassenenonderwijs](#). Mededeling aan de Vlaamse Regering.

¹⁸ Volgens het [jaarrapport](#) van het Vlaams partnerschap duaal leren (2019-2020) zijn er partnerschappen gesloten met 17 sectoren: Autosector en aanverwante sectoren, bouw, chemie, kunststoffen en life sciences, Elektriciens: installatie en distributie, Groene sectoren, Haartooi, fitness en schoonheidszorgen, Horeca, Houtsectoren, Kleding en confectie, Lokale besturen, Social profit, Technologische industrie, Textiel, Textielverzorging, Transport en Logistiek en Afhandeling op Luchthavens, Voedingsnijverheid en Binnenvaart.

¹⁹ Gelieve [hier](#) de knelpuntenberoepenlijst van Actiris te willen vinden.

vastgestelde drempels kunnen wegwerken in de uitrol van duaal leren in Brussel, zoals: het onevenwicht tussen het aantal erkende werkplekken en het aantal ingeschreven leerlingen per richting, de programmatiekeuze van het onderwijsveld, het gebrek aan overzicht van sectoren over het aantal leerlingen per duale richting, etc.

BANSPA sluit zich aan bij de oproep van het ROF BHG aan onderwijsverstrekkers om ook in te zetten op de verdere uitrol van duaal leren binnen het TSO (technisch secundair onderwijs), **richtingen met een dubbele finaliteit**²⁰. De arbeidsmarkt heeft immers ook nood aan profielen uit het TSO, en mindere mate ook het ASO, terwijl het huidige duale opleidingsaanbod in het BHG vooral BSO-opleidingen betreft.

2.3 Afstemming tussen Franstalige en Nederlandstalige stelsels van alternerend leren

BANSPA adviseert aan de Vlaamse en Brusselse beleidsmakers om een **lexicon** te realiseren die de verschillende begrippen uit het alternerend leren langs Nederlandstalige kant (o.a. duaal leren) enerzijds en langs Franstalige kant (o.a. Formation en Alternance) anderzijds duidelijk definieert en vergelijkt. Dit met als doel om duidelijkheid te verschaffen aan werkgevers, onderwijsverstrekkers, maar ook aan beleidsmakers met het oog op toekomstige wijzigingen aan hun systemen van alternerend leren. Sommige werkgevers beschouwen de keuzemogelijkheid tussen de Nederlandstalige en Franstalige stelsels van alternerend leren als een troef in Brussel. Werkgevers kunnen, mits het bestaan van een lexicon, een weloverwogen keuze maken uit één of meerdere systemen van leren op de werkvloer.

BANSPA ondersteunt de vraag van het ROF BHG aan de Brusselse Regering om de subsidie²¹ van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering voor de professionele inschakeling van jongeren uit instellingen voor alternerend onderwijs bij de gemeentebesturen uit te breiden. Concreet is een uitbreiding van de type overeenkomsten alternerend leren, die in aanmerking komen voor subsidiëring,

²⁰ Richtingen met een dubbele finaliteit zijn richtingen waarbij de leerling na het succesvol beëindigen van de studies kan doorstromen naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs.

²¹ Deze subsidie werd toegelicht in voetnoot 10 (hoofdstuk 1.2 Op het niveau van de leerling).

aan de orde. Momenteel komt uitsluitend de **startbaanovereenkomst type 2** (SBO type 2) in aanmerking voor deze subsidie en deze type overeenkomst kan in het Nederlandstalig onderwijs enkel afgesloten worden binnen het systeem leren en werken. BANSPA stelt hierbij vast dat, gezien het stelsel leren en werken volledig zal verdwijnen in duaal leren, de SBO type 2 op termijn enkel nog van toepassing zal zijn op het Franstalige stelsel van alternerend leren. Het Brusselse regeerakkoord onderschrijft ook de ambitie²² om het alternerend leren en werken verder uit te bouwen naar een werking met meer soepelheid, efficiëntie en leesbaarheid. Tot slot kaart BANSPA ook aan dat een leerling die een startbaanovereenkomst type 2 afsluit bij een gemeente een loon krijgt uitbetaald, terwijl een leerling met een overeenkomst alternerende opleiding (dual leren) voor hetzelfde werk bij de gemeente een leervergoeding krijgt.²³ Er is dus sprake van een verschillende behandeling tussen leerlingen in Brussel.

2.4 Afstemming met het profiel van de leerling

BANSPA sluit zich aan bij de oproep van het ROF BHG om een volwaardige, alternatieve leerweg uit te werken voor jongeren met het profiel dat nu terecht kan in **de onderwijsvorm leren en werken** en waarvoor duaal leren te hoog gegrepen is. BANSPA meent dat wat de Mededeling²⁴ van de ministers Hilde Crevits en Ben Weyts aan de Vlaamse Regering van 18 december 2020 naar voren schuift, onvoldoende tegemoet komt aan de bezorgdheid dat veel kwetsbare leerlingen uit leren en werken geen plaats zullen vinden in het stelsel van duaal leren of de aanloopfase. Het profiel van jongeren uit leren en werken is vaak niet arbeidsrijp,

²² [Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie](#) - Regeerperiode 2019–2024. (z.d.). be.brussels. p.29

²³ Het belangrijkste kenmerk van een overeenkomst alternerend opleiding (OAO) is dat het een opleidingsovereenkomst – en geen arbeidsovereenkomst – betreft. Dit betekent dat de jongere beschouwd wordt als een lerende en voor zijn/haar prestaties bij de werkgever een leervergoeding ontvangt. Die vergoeding ligt vast en is afhankelijk van de vooropleiding van de jongere. De jongere behoudt dezelfde rechten en plichten als jongeren in niet-alternerende opleidingen, zoals de vakantieregeling. Bij een gewone arbeidsovereenkomst daarentegen, zoals bij de startbaanovereenkomst type 2, wordt de jongere beschouwd als werknemer en ontvangt hij/zij voor de geleverde prestaties een loon. Daarnaast heeft deze persoon dezelfde rechten en plichten als een gewone werknemer, bijvoorbeeld op vlak van belastingen en kindergeld.

²⁴ In de Mededeling aan de Vlaamse Regering staat als volgt genoteerd: “Wat de doelgroep van de aanloopfase betreft is in de huidige bepalingen van de Codex Secundair Onderwijs opgenomen dat deze aanloopfase is voorbehouden voor arbeidsbereide jongeren.” Bron: 7 DECEMBER 2020. [Van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase: een veilige haven voor elke leerling](#). MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING.

niet arbeidsbereid en/of schoolmoe, terwijl arbeidsbereidheid juist als een voorwaarde wordt beschouwd voor de leerling om in te stappen in duaal leren en de aanloopfase. BANSPA acht het daarom aangewezen om binnen de aanloopfase naar die arbeidsbereidheid toe te werken. De SERV²⁵ (25/01/2021) en de Vlor²⁶ (21/01/2021) reageerden met een advies op deze mededeling en vragen eveneens om arbeidsbereidheid niet te weerhouden als voorwaarde voor de instap in de aanloopfase.

BANSPA roept op om het aantal beschikbare trajecten bij de organisatoren van de **aanloopfase** en de **NAFT-trajecten**²⁷, die ruimte laten voor flexibiliteit en maatwerk, op te trekken in het Brussels gewest. Dit na vaststelling dat de vraag vanuit de Brusselse CLW's naar beschikbare trajecten binnen de aanloopfase groter is dan het beschikbare aanbod van de organisatoren. Verder moet in de toekomst ook rekening worden gehouden met een mogelijk succesvolle uitbreiding van de aanloopfase naar scholen in het voltijds secundair onderwijs. BANSPA roept de Vlaamse beleidsmakers daarom op om de aanloopfase goed te monitoren en tijdig te evalueren.

BANSPA is ook verheugd te vernemen dat de Vlaamse Regering in het schooljaar 2019-2020 van start is gegaan met proeftuinen duaal leren in het **hoger- en volwassenenonderwijs**.²⁸ De implementatie van het duaal leren in het volwassenenonderwijs is alvast voorzien voor 1 september 2022.²⁹ BANSPA moedigt deze opwaardering van duaal leren aan maar waarschuwt ook voor de **verdringing** van profielen uit het voltijds secundair onderwijs. Het risico bestaat immers dat bedrijven de voorkeur zullen geven aan studenten uit het hoger- en volwassenenonderwijs met een grotere maturiteit, die qua arbeidsrijpheid dichter bij de arbeidsmarkt staan.

²⁵ SERV. 25/01/2021. [Advies Transitie Leren en Werken](#).

²⁶ Vlor. 21/01/2021. [Bezorgdheden over de omzetting van leren en werken naar duaal leren en aanloopfase](#).

²⁷ De naadloze flexibele trajecten (NAFT) werden toegelicht in voetnoot 7 (hoofdstuk 1.2 Op het niveau van de leerling).

²⁸ [Persbericht](#) Vlaams minister van Onderwijs en Vlaams minister van Werk (24/05/2019). *Proefprojecten Duaal Leren in Volwassenenonderwijs en Hoger Onderwijs*.

²⁹ 12 APRIL 2020. [Duaal leren in het volwassenenonderwijs](#). Mededeling aan de Vlaamse Regering.

2.5 Afstemming met grootstedelijke context

BANSPA is ook van mening dat de grootstedelijke context van duaal leren in het Brussels hoofdstedelijk gewest niet over het hoofd gezien mag worden. Er is, zoals in nota gesteld, naast Taalkot en OKAN nood aan een **extra aanbod taalondersteuning** voor anderstalige nieuwkomers die een duaal traject willen volgen en waarvan het niveau Nederlands te laag is om goed te kunnen functioneren op de werkplek. Op die manier kunnen ook gemotiveerde leerlingen met een taalachterstand de weg vinden naar duaal leren. Deze signalen uit het werkveld dienen eerst vertaald te worden naar beleidsinspanningen. Concreet vraagt BANSPA aan de Brusselse en Vlaamse beleidsmakers om taalondersteuning mogelijk te maken voor leerlingen en mentoren op de leerwerkplek om met de taalbarrière om te gaan.

Brussel, 1 juni 2021

Voor BANSPA,
Vroni Lemeire, voorzitter
Anton Van Assche, ondervoorzitter

Meer info:
Secretariaat BANSPA
p/a Tracé Brussel vzw
Antwerpselaan 26, 1000 Brussel
T 02 511 99 72
info@banspa.brussels